

11.5.2015

Kj/5

§ 508

Lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2014 arviointikertomuksesta

HEL 2015-003750 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa tarkastuslautakunnalle Arviointikertomus 2014:n kohdista 1.5–4.7.3 seuraavan lausunnon:

1.5 Tarkastuslautakunnan esittämien suositusten vaikutusten arviointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen ja lauta- sekä johtokuntien tulee varmistua siitä, että hallintokunnat ryhtyvät toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.
- kaupunginhallituksen tulee asettaa työryhmä, joka laatii kaupunkitason ohjeen koulujen terveydellisten olojen tarkastusten järjestämisestä siten, ettei päällekkäistä työtä tehdä, vastuunjako on selkeä ja että koulut ja oppilaitokset tulevat tarkastetuksi säännöllisesti kolmen vuoden välein terveydenhuoltolain ja valtioneuvoston asetuksen (338/2011) edellyttämällä tavalla. Työryhmän vetovastuun tulee olla lain mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden keskeisten yksiköiden ja opiskeluterveydenhuollolla.

Kaupunginhallitus toteaa, että hallintokunnilta pyydetään selvitys siitä, mihin toimenpiteisiin hallintokunnat ovat ryhtyneet arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta. Selvitys toimitetaan kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkansliassa on valmisteltavana esitys koulujen terveydellisten olojen tarkastusten järjestämistä koskevan ohjeen laatimiseksi asetettavasta työryhmästä.

1.6 Tilivelvollisten velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin tilintarkastuksen suositusten johdosta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian tulee yhteistyössä Taloushallintopalveluliikelaitoksen kanssa ryhtyä pikaisesti toimenpiteisiin Laskejärjestelmän saattamiseksi asianmukaiseen toimintakuntoon niin, että manuaalivaiheista päästään eroon eikä

organisaatiomuutosten yhteydessä lakanneille virastoille ole mahdollista kirjata tapahtumia.

- johtavien viranhaltijoiden (tilivelvollisten) tulee valvoa, että virastojen ja liikelaitosten hankinnoissa ja päätöksenteossa noudatetaan hankintalain ja hallintolain edellyttämiä muutosäännöksiä tilintarkastajan suositusten mukaisesti.

Kaupunginhallitus toteaa Laske-järjestelmästä, että vuoden 2014 aikana toteutettiin kokonaisvaltainen muutos konsolidoinnissa, joka vaati suuren määrän manuaalisia oikaisumuistioita, joilla korjattiin aiemmillä tilikausilla tehtyjä kirjauksia. Vuoden 2014 tilinpäätös ja välitilinpäätös saatiin tehdyksi sisäisten erien täsmäytyksen osalta annetussa aikataulussa ja tilinpäätöksessä korjaukset tehtiin pääasiassa pääkirjanpitoon eikä konsolidointiin. Sisäisten saamisten ja velkojen käsittelyä ja täsmäytystä kehitetään osana tilinpäätöksen nopeuttamiseen tähtäviä kehittämistoimenpiteitä.

Organisaatiomuutosten yhteydessä lakanneita virastoja ei ole mahdollista täysin sulkea Laske-järjestelmässä. Lakanneiden virastojen avoimet saatavat on tietoisesti jätetty lakanneisiin virastoihin, koska tulevat suoritukset (esim. jälkiperinnästä viiden vuoden ajan luottotappiokirjauksen jälkeenkin) kohdistuvat näille erille automaattisesti. Nämä erät voitaisiin siirtää manuaalisin toimenpitein uusille virastoille, mutta tällöin suoritukset eivät kohdistuisi automaattisesti, vaan vaatisi aina manuaalisen kohentamisen.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkanslia ja hankintakeskus ylläpitävät hankintakäsikirjaa, jota ollaan uuden hankintadirektiivin voimaantulon ja hankintalain tulossa olevan muutoksen johdosta tarkistamassa. Hankintakäsikirjassa ohjataan sekä oikeaan hankintamenettelyyn että muodollisesti oikeisiin päätöksiin.

Kaupunginkanslia kehittää hallintomenettelyjä ja antaa niitä koskevaa koulutusta jatkuvasti. Ahjo-järjestelmän vastuuvirastona kaupunginkanslia ohjaa ja neuvoo kaupungin muita virastoja ja liikelaitoksia myös päätösvalmistelussa ja kiinnittää ohjeistuksessaan erityistä huomiota lakien edellyttämien muutosäännösten noudattamiseen.

2.1 Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen hallintokunnissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- liikuntaviraston ulkoiluteiden, kuntoratojen ja hiihtolatupohjien ylläpitoa ja kunnossapitoa koskevien tavoitteiden osalta tulee määritellä sellaiset mittarit, että tavoitteiden toteutumisen tasoa voidaan vertailla vuosittain.

- asuntotuotantotoimikunnan ja asuntotuotantotoimiston tulee muotoilla kaupungin kiinteistöyhtiöiden peruskorjausten rakennuttamista koskeva tavoite sellaiseksi, ettei se toteudu automaattisesti tai uudistaa tavoitteen asettelua.

Kaupunginhallitus toteaa, että liikuntavirastossa tulee kehittää sitovien toiminnallisten tavoitteiden kuvausta ja dokumentointia niin, että mittarit ovat todennettavissa helposti. Asuntotuotantotoimiston tulisi uudistaa tavoitteenasettelua siten, että se ohjaa paremmin viraston toimintaa.

2.2 Tavoitteiden toteutuminen strategian osa-alueittain

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee talousarvioehdotusta laatiessaan ottaa huomioon kaupungin strategiaohjelman linjaukset ja toimenpiteet siten, että sitovat toiminnalliset tavoitteet ohjaavat toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan. Lauta- ja johtokuntien tulee talousarvioehdotuksen hyväksyessään varmistaa, että näin on toimittu.
- kaupunginkanslian tulee talousarvioprosessin yhteydessä varmistaa, että hallintokunta on sitovia toiminnallisia tavoitteita asettaessaan ottanut huomioon kaupungin strategiaohjelman linjaukset ja toimenpiteet.
- hallintokuntien tulee hyödyntää sitovien toiminnallisten tavoitteiden asettamisessa strategiaohjelman ja sitä toteuttavien toimenpideohjelmien toimenpiteitä.
- kaupunginhallituksen tulee strategiaohjelman seurannan yhteydessä varmistua siitä, että kaikkia strategiaohjelman osa-alueita kehitetään tasapuolisesti.

Kaupunginhallitus on vuoden 2016 talousarvioehdotuksen laatimisoheissa todennut, että hallintokuntien tulee asettaa sitovat toiminnalliset tavoitteensa niin, että ne ohjaavat toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan. Hallintokuntien tulee talousarvioesityksen sitovaa toiminnallista tavoitetta asettaessa esittää, miten kaupungin strategiaohjelman linjaukset ja toimenpiteet on otettu huomioon.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkanslia tarkastelee talousarvioon ehdotettavia sitovia toiminnallisia tavoitteita hallintokuntien kanssa käytävissä talousarvioneuvotteluissa ja valmistellessaan kaupunginjohtajan talousarvioesitystä. Tavoitteena on suunnata tavoitteita entistä enemmän siten, että strategiaohjelman eri osa-alueiden linjaukset ja toimenpiteet on otettu huomioon.

2.3 Dokumentoinnin puutteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- seuraavien hallintokuntien tulee tallentaa tilinpäätöstyötilaan tilinpäätösohjeistuksen mukaisesti sellaiset dokumentit, joiden perusteella sitovien tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa kaikkien tavoitteiden osalta: kaupunginkanslia, hankintakeskus, tukkutori, rakennusvirasto, Stara, pelastuslaitos, ympäristökeskus, HKL, sosiaali- ja terveysvirasto, ruotsinkielinen työväenopisto, kaupunginkirjasto, kulttuurikeskus, kaupunginmuseo, liikuntavirasto, työterveyskeskus, tietokeskus, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto ja rakennusvalvontavirasto.
- sosiaali- ja terveysviraston on ohjeistettava henkilöstöään siten, että hoitoonpääsyyn liittyvät potilastiedot kirjataan oikein, jolloin tiedot ovat saatavilla oikeellisina suoraan tietojärjestelmästä.
- kulttuurikeskuksen tulee kehittää toiminnanohjausjärjestelmänsä ja sen käyttöä siten, että järjestelmästä saadaan suoritettujen osalta luotettavaa tietoa.
- tietokeskuksen tulee selkeyttää sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista varmentavaa dokumentointikuvausta ja sen liitteitä.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että sitovien tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa ja toteaa, että niiden dokumentointia kehitetään. Tavoitteiden dokumentoinnit kerätään talousarvion toteutumisen seurannan yhteydessä, niiden sisältöä arvioidaan ja tarvittaessa niitä pyydetään täydentämään. Tämä parantaa dokumentoinnin laatua kunkin vuoden tilinpäätösvaiheeseen mennessä.

2.4 Havainnot tavoitteiden luonteesta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- liikuntalautakunnan ja liikuntaviraston tulee harkita, miten strateginen tavoite kaupunkilaisten liikunnan lisäämisestä voitaisiin huomioida sitovien toiminnallisten tavoitteiden asettamisessa.
- kaupunginkirjaston, kaupunginmuseon, kaupunginorkesterin, Korkeasaaren eläintarhan, kulttuurikeskuksen, taidemuseon, tietokeskuksen ja työväenopistojen tulee harkita mahdollisuuksia kehittää sitovia toiminnallisia tavoitteitaan laadullisemmiksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että hallintokuntien tulee asettaa sitovat toiminnalliset tavoitteensa niin, että ne selkeitä, täsmällisiä, ohjaavat toimintaa ja ovat riittävän tavoitteellisia. Lisäksi sitovien toiminnallisten

11.5.2015

Kj/5

tavoitteiden määrittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tavoite ohjaa toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan ja sen toteutuminen on todennettavissa. Laatuun liittyvät tavoitteet kuvaavat hyvin kuntalaisten palvelukokemusta.

2.5 Tytäryhteisöille asetettujen sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian tulee talousarviovalmistelun yhteydessä asettaa tytäryhteisöille sellaisia tavoitteita, että niiden toteutumisen arviointi on mahdollista.
- kaupunginkanslian tulee varmistaa, että tytäryhteisöjen sitovien tavoitteiden toteumatiedoista laaditaan selkeät dokumentointikuvaukset siten, että tavoitteiden toteutuminen on jälkikäteen todennettavissa.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin tytäryhteisöjen talousarviotavoitteiden asettamista tulee edelleen kehittää ja varmistaa, että asetettavat tavoitteet ohjaavat yhtiöiden toimintaa kaupunkikonsernin edun kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että niiden toteutumista pystytään jälkikäteen arvioimaan.

Kaupunginhallitus toteaa, että talousarviotavoitteiden asettamista ja seurantaan kehitettäessä tullaan jatkossa ottamaan huomioon myös se, että asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointimahdollisuus voidaan varmistaa. Konsernitilinpäätösohjeistusta kaupungin tytäryhteisöille ja jäsenkuntayhtymille tullaan tarkentamaan niin, että asetettujen tavoitteiden toteutumisen arvioinnin mahdollistavat tiedot tulee tallentaa tilinpäätöstyötilaan tai muulla tavoin toimittaa kaupunginkanslialle tavoitteiden toteutumisen seurantaan varten.

3.2 Talouden tunnuslukujen kehitys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen tulee arvioida, ovatko nykyiset keinot oikeita velkaantumiskehityksen hidastamiseen strategiaohjelman mukaisesti.

Kaupunginhallitus toteaa, että se arvioi velkaantumiskehityksen hidastamiseen tähtääviä keinoja ja niiden mitoitusta vuoden 2016 talousarvioehdotuksen valmistelun yhteydessä.

4.1.1 Sähköinen asiointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian tulee huolehtia siitä, että kuntalainen löytää yhdestä portaalista kaikki kaupungin tarjoamat sähköiset asiointipalvelut.
- sosiaali- ja terveystieteiden tulee jatkaa sähköisen asioinnin kehittämistä erityisesti terveydenhuollon palveluissa.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että kaupungin tarjoamat sähköiset palvelut ovat löydettävissä kootusti yhdestä portaalista.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaikki kaupungin sähköiset palvelut kuvataan kaupungin yhteiseen palvelurekisteriin, josta ne päivitetään automaattisesti asiointiportaaliin. Jo nyt palvelurekisterissä pitäisi olla kaikki sähköiset asiointipalvelut löydettävissä. Virastoilla on päivittämisvastuu ajantasaisista tiedoista. Tietotekniikkaohjelman 2015-2017 mukaisesti kaupunginkanslia tulee organisoimaan kaupungin sähköisten palvelujen kehittämistoimenpiteet osaksi Digitaalinen Helsinki –ohjelmaa, jonka toteutusta ohjaamaan asetetaan kaupunginkanslian johdolla toimiva ohjausryhmä.

4.1.2 Liiketoiminnan edistämisen toimenpiteiden toteutuminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian tulee kehittää liiketoiminnan edistämiseksi toteutettujen toimenpiteiden vaikutusten seurantaa ja mittaristoa.

Kaupunginhallitus toteaa, että yritysmuutoksen ja työllisyyden toimenpideohjelma on hyvin laaja kokonaisuus, joka sisältää myös toimenpideohjelman avaintoimialojen kasvuedellytysten vahvistamiseksi sekä toimenpiteet terveyden ja hyvinvoinnin osaamiskeskittymän synnyttämiseksi Helsinkiin.

Toimenpideohjelma hyväksyttiin maaliskuussa 2015, mutta huomattavaa osaa siihen sisältyvistä toimenpiteistä on kuitenkin toteutettu koko strategiakauden ajan.

Käytännössä kaikkien arviointiraportissa arvioitujen toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen on käynnissä. Lisäksi on käynnistetty tai toteutettu suuri määrä muita kaupungin kilpailukykyyn ja yritysten liiketoimintamahdollisuuksien kehittämistoimenpiteitä.

Merkittävä osa toimenpiteistä on kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että ne toteutuakseen edellyttävät tiiviiden yhteistyömallien rakentamista yritysten, korkeakoulujen ja muiden kumppaneiden kanssa. Lisäksi erityisesti uudenlaisten älykkäiden-, ympäristö- ja energiateknologioiden käyttöönotto edellyttää kaupungilta ja muilta toimijoilta merkittäviä investointeja sekä usein myös maankäyttöön tai

tonttipolitiikkaan liittyviä päätöksiä. Näiden toteutuminen, samoin kuin kansainvälisten investointien houkutteleminen on pitkäjänteistä toimintaa. Mitattavat vaikutukset realisoituvat vasta pitkällä aikavälillä. Tämän lisäksi on huomioitava, että toisin kuin esimerkiksi tiettyjen operatiivisten toimintojen osalta elinkeinopoliittisten toimenpiteiden vaikutukset ovat useimmiten välillisiä, toimintaympäristöön vaikuttavia. Tällaisten vaikutusten mittaaminen on vaikeaa. Mittareita kehitetään muun muassa vertaamalla muiden vastaavien toimijoiden toimintaa ja toiminnan mittaamista.

4.2.1 Seudullisen omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen HSL:ssä ja HSY:ssä

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian on käynnistettävä yhteistyö pääkaupunkiseudun kuntien, HSL:n ja HSY:n kanssa yhteisen vuosikellon laadintaa varten toiminnan ja talouden suunnitteluajataulujen yhteensovittamiseksi.
- kaupunginhallituksen konsernijaoston tulee tehdä aloite kuntayhtymien yhtymäkokousedustajien ja hallituksen jäsenten omistajaohjausroolin selkiyttämiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kesken.
- kaupunginhallituksen konsernijaoston ja kaupungin johdon on yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa linjattava HSY:n toimintaa ja päätettävä työnjaosta muun muassa ilmastonsuojeluun liittyvissä asioissa.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) ja HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) omistajaohjausta toteutetaan yhtymäkokousten ja kuntayhtymien hallitusten jäsenten nimeämisen lisäksi luottamushenkilöistä koostuvan pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmän toimesta.

Koordinaatioryhmälle esitettävät asiat käsitellään kaupunginjohtajien kokouksissa. Lisäksi asioita käsitellään jäsenkaupunkien ja kuntayhtymien välisissä jäsenkuntatapaamisissa. Helsingin kaupungin osalta viranhaltijaedustus HSL:n ja HSY:n jäsenkuntatapaamisissa on kaupunginkansliasta.

Pääkaupunkiseudun kuntien sekä kuntayhtymien talouden ja toiminnan suunnitteluajataulujen osalta kaupunginhallitus toteaa, että HSL:n ja HSY:n perussopimuksissa on määräyksiä kuntayhtymien toiminnan ja talouden suunnittelusta. Kuntayhtymien perustamisen yhteydessä suunnitteluajataulut on perussopimuksen määräyksiin sovitettu yhteen jäsenkaupunkien toiminnan ja talouden suunnitteluajatauluihin.

11.5.2015

HSL:n perussopimuksen mukaan hallituksen laatimasta ehdotuksesta taloussuunnitelmaksi on pyydettyjä jäsenkuntien lausunnot, jotka on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan ehdotukseen. Alustava taloussuunnitelma tulee toimittaa lausunnot jäsenkunnille viimeistään 15. kesäkuuta yhdessä kuntayhtymän seuraavan vuoden talousarvion kanssa. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelman sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat. Jäsenkuntien on annettava lausuntonsa viimeistään 31. elokuuta. Hyväksyty talousarvio ja taloussuunnitelma tulee toimittaa jäsenkunnille joulukuun 15. päivään mennessä.

HSY:n perussopimuksen mukaan kuntayhtymän on pyydettyjä jäsenkunnilta kirjalliset lausunnot muun muassa talousarviosta ja -suunnitelmasta sekä toimintasuunnitelmasta ennen niiden hyväksymistä. HSY:n talousarvion ja -suunnitelman osalta on sovittu vastaavasta aikataulusta ja menettelystä kuin HSL:ssä.

Kaupunginhallitus toteaa, että olemassa olevan HSL:ään ja HSY:hyn sovellettavan jäsenkuntakohtaisen ja jäsenkuntien yhteisen omistajaohjausjärjestelmän säännöllinen tarkastelu ja kehittäminen on aiheellista. Kaupunginhallituksen konsernijaostolla on keskeinen rooli kaupungin harjoittamassa omistajaohjauksessa niin tytäryhteisöjen kuin kuntayhtymien osalta. Tässä roolissa konsernijaoston on luonnollista käsitellä kaupunginkanslian valmistelun pohjalta myös niitä toimintatapoja, joilla HSL:ää ja HSY:tä omistajaohjataan, ja tarvittaessa tehdä päätöksiä tai esityksiä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden omistajaohjausroolien selkiyttämistä ja yhteistyön lisäämisestä kuntayhtymissä.

Kuntayhtymän perussopimuksen sisältöä on säännelty kuntalaissa. Perussopimuksessa on mainittava muun muassa kuntayhtymän tehtävät. Kuntayhtymän hallituksen ja yhtymäkokouksen tulee omalta osaltaan huolehtia siitä, että kuntayhtymä toteuttaa sen perussopimuksessa mainittua tehtävää. Jäsenkunnat voivat kukin omalta osaltaan antaa tarvittaessa toimiohjeita yhtymäkokousedustajilleen myös kuntayhtymän tehtäviin liittyvissä kysymyksissä. Kuten kuntayhtymien omistajaohjauksessa yleensäkin, myös tältä osin ohjauksen toimivuuden ja kuntayhtymille asetettujen tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi on tarpeen pyrkiä siihen, että jäsenkuntien näkemykset ja toimiohjeet olisivat keskenään samansuuntaisia. Seudullisen omistajaohjauksen ensisijaiseksi tavoitteeksi onkin sovittu PKS-yhteisöjen toiminnan kehittäminen ja tukeminen siten, että omistajien yhteiset tavoitteet toteutuvat. Tätä tavoitetta toteutetaan nykyisellään edellä mainittujen koordinaatioryhmän, kaupunginjohtajien kokousten sekä jäsenkuntatapaamisten muodossa.

11.5.2015

Kj/5

4.3.1 Toimialarajat ylittävien palveluprosessien toteutuminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen on varmistettava, että poikkihallinnollisten prosessien kehittämistä jatketaan strategiaohjelman linjausten mukaisesti.
- kaupunginhallituksen on varmistettava, että poikkihallinnollisille prosesseille määritellään prosessin omistaja, jolla on toimivalta johtaa prosessia.

Kaupunginhallitus toteaa, että poikkihallinnollisten prosessien kehittämistä jatketaan strategiaohjelman linjausten mukaisesti ja niille määritellään prosessin omistaja, jolla on toimivalta johtaa prosessia. Toimialarajat ylittäviä prosesseja on kehitetty johtajiston päättämässä tulospalkkiojärjestelmiin mukaan otetuissa prosesseissa ja kehittämistä jatketaan tulevaisuudessa. Näille prosesseille on myös nimetty prosessinomistaja.

4.3.2 Asukkaiden osallistuminen palvelutuotannon kehittämiseen kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimessa sekä varhaiskasvatusvirastossa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginkanslian on yhdessä muiden virastojen kanssa lisättävä yhteispalautekanavan ja muiden asukkaiden osallistumismenetelmien tunnettuutta ja tapoja kannustaa asukkaita ideoiden ja palautteiden antamiseen.
- kaupunginkanslian tulee osallistaa asukkaat palautekanavien kautta tulleiden parhaiden ideoiden valintaan.
- kaupunginkirjaston, kulttuurikeskuksen, liikuntaviraston, nuorisoasiainkeskuksen ja varhaiskasvatusviraston tulee kytkeä asukkaiden antaman palautteen hyödyntäminen viraston tulostavoitteisiin.
- kokemukset osallistuvasta budjetoinnista ovat olleet pääosin hyviä. Kaupunginkirjaston, kulttuurikeskuksen ja nuorisoasiainkeskuksen tulee harkinnan mukaan laajentaa osallistuvan budjetoinnin käyttöä kuntalaisten osallistumisen lisäämiseksi. Myös liikuntaviraston ja varhaiskasvatusviraston tulee selvittää osallistuvan budjetoinnin käytön mahdollisuuksia.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkanslian tietotekniikka- ja viestintäosastolle vuoden 2014 organisaatiouudistuksessa perustetun osallisuus ja neuvonta -yksikön tehtävänä on edistää ja koordinoita kaupunkitasoista osallisuutta. Kaupungin keskitetty palautejärjestelmä on tärkeä menetelmä ja työväline tässä työssä. Palautejärjestelmän käyttöä ja tunnettavuutta edistetään virastojen kanssa tehtävässä

päivittäisessä yhteistyössä sekä kaupungin sisäisellä koulutuksella. Palautejärjestelmän näkyvyyden edistäminen ja sen käyttöön kannustaminen ovat esillä kehittämistyössä. Kaupungin internetsivuilla palautejärjestelmä on näkyvästi esillä ja palautteiden julkaisemiskynnystä www-sivuilla on pyritty jatkuvasti madaltamaan. Keskitettyä palautejärjestelmää on esitelty säännöllisesti asukastilaisuuksissa kaupungin eri puolilla.

Osallisuus ja neuvonta -yksikkö koordinoi vuoden 2015 aikana perustettavan osallisuusverkoston toimintaa. Verkostoon kootaan virastoista työntekijöitä, joiden työhön kuuluu osallisuusmenetelmien kehittäminen ja niiden tunnettavuuden lisääminen.

Asukkaiden ja koko kaupunkiyhteisön osallistuminen toiminnan kehittämiseen on tärkeää ja toimintatavasta kertyy jatkuvasti hyviä kokemuksia kaupungin hallintokunnissa. Keskitetyssä palautejärjestelmässä aloitteet eivät ole tähänastisen kokemuksen perusteella korostuneet. Asukkaat ovat yleisimmin osallistuneet esimerkiksi suunnitelmien valmisteluun ja ideat on hyödynnetty osana suunnitteluprosessia.

Kaupunginhallitus viittaa vielä Ruutiin, nuorten osallisuus- ja vaikuttamisjärjestelmään, jonka keskeisenä tavoitteena on viedä nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen osaksi virastojen vakiintunutta toimintaa. Ruuti-järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2011, ja sen toimintaa on jatkuvasti kehitetty. Maaliskuussa 2015 kaupunginvaltuusto päätti lisätä työjärjestykseensä uuden kohdan, jonka nojalla nuorten tekemät aloitteet ja niiden johdosta suoritettut toimenpiteet tuodaan kerran vuodessa valtuustolle tiedoksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että tarkastuslautakunnan kehittämisehdotukset palautteiden hyödyntämisestä ja osallistuvasta budjetoinnista tulee huomioida ao. virastojen toiminnassa.

4.3.3 Varhainen puuttuminen päiväkodeissa ja lastenneuvoloissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sosiaali- ja terveystieteiden ja varhaiskasvatusviraston on luotava aiempaa tiiviimmät yhteistyösuhteet ja varmistettava lastensuojelun ja hyvinvoinnin kannalta välttämätön tiedonkulku päiväkotien, neuvoloiden, lastensuojelun ja muiden lapsesta tai nuoresta huolehtivien tahojen välillä.
- sosiaali- ja terveystieteiden tulee lisätä joustoa neuvolatyöhön siten, että terveydenhoitajat voivat järjestää aikaansa nykyistä enemmän varhaisen tuen tarpeiden mukaan.

- sosiaali- ja terveystieteiden ja varhaiskasvatustieteiden on parannettava Hyve4-malliin liittyvää tiedonkulkua päiväkotien ja neuvoloiden välillä.

Kaupunginhallitus pitää tarkastuslautakunnan suosituksia tärkeinä ja toteaa, että varhaisen puuttumiseen on kiinnitetty huomiota myös vuoden 2015 talousarviossa ja vuosien 2013-2016 strategiaohjelmassa.

Talousarviossa todetaan, että syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tukemisesta tehdään yhteinen prosessi mm. varhaiskasvatuksen, opetustoimen ja nuorisotoimen kanssa ja että lasten neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistä Hyve-mallia täydennetään lapsen osallisuuden ja hyvinvoinnin osalta siten, että vanhemmat kysyvät lapseltaan päivähoitoon liittyviä kysymyksiä.

Strategiaohjelmassa todetaan, että lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tuetaan varhaiskasvatustalustoilla ja koko kaupungin kasvatuskumppanuudella, toteutetaan varhaiskasvatuksen yhteiset prosessit muiden lapsi- ja perhepalveluja tuottavien hallintokuntien kanssa lapsen tukemisessa sekä, että erityistä tukea syrjäytymisen ehkäisyyn tarvitsevilla alueilla tiivistetään perhetyön ja neuvolatoiminnan toiminnallista yhteyttä ja ensimmäistä lastaan odottaviin perheisiin toteutetaan kotikäynti.

4.4.1 Hankinta- ja kilpailuttamiskäytännöt rakennusvirastossa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- rakennusviraston tulee ylläpitää ja kehittää hankintaosaamista sekä sopimusten seurantaa ja valvontaa.

Kaupunginhallitus toteaa, että se edellyttää kaikkien virastojen ja laitosten pitävän yllä ja kehittävän hankintaosaamistaan sekä sopimusten seurantaa ja valvontaa, jotta toteutuvat hankinnat ovat kaupungin kokonaisedun mukaisia.

4.5.1 Eräiden asiakasryhmien pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- terveysasemien, sisätautien, psykiatrian ja päihdepoliklinikoiden sekä kotihoidon on tehtävä nykyistä systemaattisemmin potilaiden ja asiakkaiden erilaisten sairauksien ja ongelmien moniammatillista tunnistamista.
- terveysasemien, sisätautien-, psykiatrian- ja päihdepoliklinikoiden sekä kotihoidon tulee laatia kaikille monisairaille tai -ongelmallisille asiakkailleen hoito- tai

palvelusuunnitelma moniammatillisesti asiakkaan kanssa ja asiakasta motivoiden siten, että hän ottaa itse vastuuta hoidostaan.

- sosiaali- ja terveystieteiden on määriteltävä useita palveluja tarvitseville asiakkaille palveluohjaaja strategiaohjelman 2013–2016 mukaisesti. Tällä hetkellä monisairaiden ja -ongelmaisten hoitoa koordinoiva taho käytännössä usein puuttuu.
- terveysasemien ja päihde- ja psykiatriakeskusten tulee voimakkaasti kehittää psykiatria- ja päihdepalvelujen integraatiota käytännön työn tasolla. Erityisesti depression ja kaksoisdiagnoosiasiakkaiden hoitoon pääsyä ja hoitoa tulee parantaa.
- kotihoito ja sosiaali- ja lähityön palvelut tulee yhdistää säännölliseksi käytännön työksi. Lisäksi kotihoitoon tulee tarvittaessa liittää myös muiden ammattilaisten palveluita. Kotihoidossa on syytä käydä keskustelu palvelun keskittämisestä hoivaa eniten tarvitseville asiakasryhmille.
- sosiaali- ja terveystieteiden tulee käynnistää sellaisten mittareiden kehittäminen, joilla voitaisiin seurata monisairaana tai -ongelmaisen hoidon toteutumista ja onnistumista kokonaisuutena.

Kaupunginhallitus pitää tarkastuslautakunnan suosituksia tärkeinä. Talousarviossa vuodelle 2015 on useita palvelujen saatavuutta koskevia tavoitteita. Tarkoituksena on myös käynnistää seuranta psykiatria – ja päihdekeskusten asiakkaiden hoitosuunnitelmista sekä hoidon keskeytyksistä. Kotihoidossa on tarkoitus kohdentaa palveluja niitä runsaimmin tarvittaviin asiakkaisiin.

4.5.2 Varhaiskasvatuksen tuloksellisuus päiväkodeissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- varhaiskasvatusviraston tulee huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen laadulle kehitetään nykyistä monipuolisempia mittareita.
- varhaiskasvatusviraston tulee yhdessä tietokeskuksen kanssa pyrkiä kehittämään lasten hyvinvointia kuvaavia mittareita esimerkiksi liittyen eriarvoisuuden vähentämistä koskevan tavoitteen seurantaan.
- varhaiskasvatusviraston tulee varmistua siitä, että varhaiskasvatusalueiden päälliköt puuttuvat asiakastytyväisyyskyselyissä havaittuihin laatu- ja palveluongelmiin sekä valvovat ryhmäkokoja ja pienryhmätoiminnan toteutumista ohjeistuksen mukaisella tavalla.

- erityisesti niissä päiväkodeissa, joissa tilanormia tiukennetaan, varhaiskasvatusviraston tulee varmistaa, että tilat soveltuvat pienryhmätoimintaan.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2015 talousarviossa on kiinnitetty huomiota asiakkaiden antamaan palautteeseen. Varhaiskasvatusviraston yhtenä sitovana tavoitteenaan on, että asiakastytyväisyyskyselyn toiminnan sisältöä koskevien valittujen kysymysten tulokset ovat verkossa nähtävissä yksikkökohtaisesti. Talousarviossa todetaan myös, että asiakaskyselyä uudistetaan ja samalla vahvistetaan vanhempien osallisuutta yksikkökohtaisen asiakaspalutteen käytettävyyttä parantamalla.

Päiväkotitiloihin liittyvää laadun arviointia tehdään osana varhaiskasvatustoimintaa. Päiväkotien valtakunnallisissa tilasuunnittelun ohjeissa, Helsingin omissa päiväkotien tilasuunnittelun ohjeistuksessa sekä terveysviranomaisten säädöksissä että työsuojelulaissa ohjataan päiväkotien tilojen mitoituksia. Tilojen ja toiminnan järjestelyjen vuoropuhelua käydään päiväkodeissa säännöllisesti esimerkiksi tilojen joustavan käytön, lapsiryhmien muodostamisen ja pienryhmätoiminnan näkökulmista. Lisäksi varhaiskasvatusviraston hoito- ja kasvatushenkilöstölle syksyllä 2014 käynnistyneessä ”Tilat ja pedagogiikka” -koulutuksissa paneudutaan tilojen ja toiminnan järjestämisen kysymyksiin yhteistyössä tilakeskuksen kanssa.

4.6.1 Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen ja riittävyys Helsingin peruskouluissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- varhaiskasvatusviraston ja opetusviraston yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee tiivistää tukea tarvitsevien lasten osalta varhaisen puuttumisen varmistamiseksi.
- alkuopetuksessa opettajien kykyä havaita oppimisen ongelmia ja varhaisen tuen tarvetta tulee edelleen parantaa.
- opetusviraston tulee huolehtia siitä, että erityisopettaja- ja muut avustajaresurssit riittävät yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen niille oppilaille, joilla havaitaan tuen tarvetta.

Kaupunginhallitus toteaa, että strategiaohjelman 2013-2016 yhtenä tavoitteena on, että tehdään syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tukemisesta yhteinen prosessi sosiaali- ja terveysviraston, varhaiskasvatuksen, opetustoimen, liikuntatoimen ja nuorisotoimen kanssa.

Kaupunginhallitus toteaa, että opetustoimen keskeisenä strategisena tavoitteena on juuri koulutus- ja nuorisotakuun toteuttaminen ja syrjäytymisen ennalta ehkäiseminen. Keskeistä koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamisessa on monihallintokuntainen yhteistyö. Kouluja vahvistetaan erityisesti niillä alueilla ja niissä toiminnoissa, joissa oppilaiden yhdenvertaisen aseman varmistaminen sitä edellyttää. Tasa-arvohankkeiden avulla luodaan uusia moniammatillisen yhteistyön muotoja hyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Oppilaiden käytös- ja poissaolo-ongelmien selvittelyyn luodaan uusia toimintamalleja sekä ryhmämuotoisen toiminnan avulla kiinnitetään oppilaita opiskeluun ja mahdollisimman joustavaan jatkamiseen toiselle asteelle.

Palvelun laadusta huolehditaan osaavan henkilökunnan avulla. Strategiakaudella tavoitteena on edelleen nostaa kelpoisten opettajien osuutta. Kaupunginhallitus perusti 30.3.2015 yhteensä 40 uutta luokanopettajan virkaa ja yhteensä 20 uutta erityisopettajan virkaa perusasteelle. Erityisesti kelpoisuusvaatimukset täyttävien erityisopettajien rekrytoinnin helpottamiseksi ja erityisopettajien kelpoisuustason nostamiseksi sekä erityisopettajien opettajistotilanteen vakiinnuttamiseksi erityisopettajien tehtävät pyritään hoitamaan virkoina tuntiopettajuuksien sijaan. Harkinnanvaraista koulunkäyntiavustajaresurssia on myös lisätty vuonna 2015. Sitä jaetaan koulujen hakemuksesta huomioiden oppilaiden erityistarpeet.

Kaupunginhallitus toteaa edelleen, että opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt keväällä 2014 harkinnanvaraista valtionavustusta Helsingin kaupungille opetusryhmien pienentämiseen ja koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin käytettäväksi lukuvuonna 2014-2015 yhteensä 8,4 milj. euroa niin, että kaikkien oppilaiden erityistarpeet tulee huomioiduksi ja opetussuunnitelman mukainen laadukas opetus toteutuu kaikilla vuosiluokilla.

Lisäksi opetustoimen vuoden 2015 talousarviossa on huomioitu erityisoppilaiden ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrällinen kasvu. Opetustoimen talousarvioon sisältyy myös positiivisen diskriminaation erillismääräraha, joka on toimiva keino kohdentaa opetuksen resursseja alueellisesta tasa-arvoa lisäävällä tavalla ja määräraha kohdentuu juuri kouluille, jotka tarvitsevat oppilaiden sosioekonomisen taustan vuoksi lisätukea.

4.7.1 Kohtuuhintaisen asuntotuotannon edistäminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnitteluviraston tulee edistää asunnon ja pysäköintipaikan hintojen erottamista sekä

muita pysäköintipolitiikan toimenpiteitä, jotka edistävät kohtuuhintaista asumista.

- kaupunginhallituksen tulee jatkaa vaikuttamistaan valtion suuntaan, jotta rakentamisen kustannuksia nostaviin säännöksiin saataisiin muutoksia.
- kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston tulee huolehtia siitä, että asemakaavatuotanto ja tonttitarjonta pysyvät joka vuosi korkealla tasolla.

Kaupunginhallitus pitää kohtuuhintaisen asuntotuotannon edistämisestä erittäin tärkeänä. Lisäksi kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että rakentamisen kustannuksia nostavia säännöksiä muutetaan. Kaupunginhallitus huomioi tämän valtiolle annettavissa lausunnoissa ja kannanotoissa.

4.7.2 Kaupungin vuokra-asuntojen myöntämisperusteet ja valvonta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kiinteistöviraston asunto-osaston tulee kehittää asukasrakennetta nykyistä monipuolisemmin kuvaavia seurantatietoja.
- kiinteistöviraston asunto-osaston tulee huolehtia kaupungin ulkopuolisten ARA-vuokranantajien asukasvalintoihin kohdistuvan lakisääteisen valvontatehtävän riittävästä resursoinnista.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen seurantatietojen kehittämisestä ja asukasvalintoihin kohdistuvan lakisääteisen valvontatehtävän hoitamisesta virastolle osoitettujen määrärahojen puitteissa.

4.7.3 Koulujen ja päiväkotien sisäilmakorjaukset

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kiinteistöviraston tulee tarvittaessa viraston sisäisillä vakanssien uudelleenjärjestelyillä turvata riittävän sisäilma-asiantuntemuksen saaminen tilakeskuksen palvelukseen.
- tilakeskuksen tulee huolehtia siitä, että sisäilmakorjauksille määritellään seurattavissa olevat tavoitteet ja systematisoida tavoitteiden toteutumisen seuranta.
- tilakeskuksen tulee varmistaa, että huoltokirjaohjelma Pakkiin tallennetaan tiedot pienten korjausten toteuttamisesta.
- tilakeskuksen tulee edelleen kiinnittää huomiota riittävään tiedottamiseen sisäilmakorjauksista ja niiden onnistumisesta.

11.5.2015

Kj/5

Kaupunginhallitus toteaa, että talousarvion 10-vuotisessa investointiohjelmassa turvallisuutta ja terveyttä parantavat hankkeet on asetettu tärkeysjärjestyksessä etusijalle. Tilakeskuksen tulee arvioida sisäilmalaatuun liittyvien korjausselvitysten edullisin tuottamistapa pidemmällä aikavälillä ja kohdentaa sisäilmatutkimuksiin tarvittavat resurssit tilakeskukselle osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Sisäilmakorjaushankkeiden tulee vastata asettuja tavoitteita ja korjaustoimenpiteet on kohdistettava mahdollisimman kustannustehokkaasti. Korjaushankkeissa tulee pyrkiä oikein mitoitettuihin toimenpiteisiin ja niiden toteuttaminen on dokumentoitava riittävästi. Sisäilmakorjauksiin liittyvä tiedottaminen on tärkeää koko hankkeen ajan.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 46768
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kaupunginhallitus.pdf](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2014](#)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Tarkastuslautakunta

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta pyytää 13.5.2015 mennessä kaupunginhallituksen lausuntoa arviointikertomuksen 2014 kohdista 1.5–4.7.3.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 15.4.2015 (§ 45) arviointikertomuksen vuodelta 2014.

11.5.2015

Kj/5

Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8.1 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8.2 §:n mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi.

Arviointikertomus 2014 on esityslistan liitteenä.

Esittelijä toteaa, että tarkastuslautakunnan antamassa arviointikertomuksessa esitetyistä eräistä vuoden 2014 toimintaa koskevista arvioista olisi annettava päätösehdotuksen mukainen lausunto.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 46768
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kaupunginhallitus.pdf](#)
- 2 [Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2014](#)

Otteet

Ote
Tarkastuslautakunta

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia